

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy drugiej IV Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Integracyjnymi
im. B. Krzywoustego – **ZAKRES PODSTAWOWY****

Wymagania na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
2	3	4	5	6
I. Zmiany na mapie politycznej				
Uczeń: · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> · wymienia elementy państwa · wymienia wielkie państwa i minipaństwa · określa różnice w powierzchni państw · podaje powierzchnię Polski · podaje aktualną liczbę państw świata · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, dekolonizacja</i> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja, dezintegracja</i> · wymienia przyczyny procesów integracyjnych na świecie · wymienia państwa w Europie powstałe po 1989 r. · podaje przykłady organizacji międzynarodowych · wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie · wyjaśnia różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym	Uczeń: · podaje przykłady eksklaw i wskazuje je na mapie · wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa · określa pozycję Polski w Europie pod względem powierzchni · wskazuje na mapie świata obszary kolonialne krajów europejskich z połowy XX w. · wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw · podaje przykłady procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. · określa główne cele ONZ · wskazuje na mapie świata miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych w wybranych regionach w XXI w. · podaje definicje wskaźników rozwoju krajów: PKB, HDI, MPI · omawia na wybranych przykładach cechy krajów o	Uczeń: · podaje przykłady terytoriów zależnych w XXI w. na świecie · odczytuje na mapach aktualny podział polityczny · wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej świata · omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. · podaje przykłady organizacji międzyrządowych i pozarządowych · podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska · omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie · charakteryzuje wybrane konflikty na świecie w latach 90. XX w. i na początku XXI w. · omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw świata · omawia składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski	Uczeń: · podaje przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej · wymienia skutki kolonializmu · omawia wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata · opisuje zmiany, które zaszły na mapie politycznej świata po II wojnie światowej · analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej · omawia skutki konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych na świecie · ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów · porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego	Uczeń: · przedstawia przyczyny i skutki dekolonizacji · wykazuje związek między zasięgiem kolonii a językiem urzędowym w państwach Ameryki Południowej · analizuje wpływ kolonizacji na dysproporcje w rozwoju państw · omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie · przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie · omawia konsekwencje zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów i regionów na świecie

· wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw	różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego	· opisuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników HDI i MPI		
---	---	--	--	--

II. Ludność i urbanizacja

Uczeń: · podaje aktualną liczbę ludności świata i prognozy zmian · porównuje kontynenty pod względem liczby ludności · wymienia najludniejsze państwa na świecie · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego</i> · opisuje model przejścia demograficznego · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna, regres demograficzny</i> · wymienia typy demograficzne społeczeństw · wymienia dominujące na świecie modele rodziny · wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> · wymienia czynniki rozmieszczenia ludności w podziale na przyrodnicze, społeczno-gospodarcze i polityczne · wymienia bariery osadnicze · wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i>	Uczeń: · przedstawia przyczyny zmian liczby ludności świata · podaje różnice w przyroście naturalnym w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym · oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego · opisuje fazy rozwoju demograficznego · podaje przykłady państw, w których występują eksplozja demograficzna i regres demograficzny · porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym · wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw · podaje przykłady państw starzejących się · wymienia modele rodziny i omawia ich występowanie na świecie · podaje wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie · opisuje ograniczenia w rozmieszczeniu ludności	Uczeń: · analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata · wyjaśnia przyczyny różnic między wartością przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym · opisuje przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie · omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie · wymienia czynniki kształtujące strukturę wieku · omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności · analizuje wpływ wybranych czynników na rozmieszczenie ludności na świecie · opisuje bariery osadnicze · omawia cechy rozmieszczenia ludności na świecie · analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie · omawia obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie · omawia współczesne migracje zagraniczne · analizuje saldo migracji zagranicznych na świecie	Uczeń: · wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie · analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego na świecie · analizuje przyczyny kształtujące przyrost naturalny w poszczególnych fazach przejścia demograficznego · analizuje i porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata · omawia przyczyny i skutki starzenia się ludności oraz jego zróżnicowanie na świecie · określa społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny · porównuje współczynnik dzietności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym · przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności świata · opisuje problemy uchodźców w wybranych państwach	Uczeń: · przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie · ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych państwach · analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności w różnych regionach świata · przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności · omawia skutki ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata · podaje przykłady działań, które mogą ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, narodowościowego i etnicznego ludności świata · analizuje wpływ religii na życie człowieka i na gospodarkę · omawia wkład kręgów kulturowych w dziedzictwo kulturowe ludzkości · opisuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie poziomu
---	--	---	--	--

· wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> · przedstawia podział migracji · podaje główne kierunki współczesnych migracji · wymienia odmiany ludzkie – główne i mieszane · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>naród, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> · wymienia mniejszości narodowe w Polsce · wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> · wymienia religie uniwersalne · wymienia i wskazuje na mapie główne kręgi kulturowe na świecie · wymienia rodzaje jednostek osadniczych · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> · wymienia czynniki lokalizacji jednostek osadniczych i rozwoju sieci osadniczej · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> · wymienia płaszczyzny urbanizacji · podaje fazy urbanizacji · podaje typy zespołów miejskich · podaje różnicę między wsią a obszarem wiejskim · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś, obszar wiejski</i>	· oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranego obszaru · wskazuje obszary słabo zaludnione i bezludne · podaje główne przyczyny migracji na świecie · wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne · odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej · charakteryzuje główne i mieszane odmiany ludzkie · wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym · opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne w Polsce · charakteryzuje wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania · podaje cechy wybranych kręgów kulturowych ludności świata · przedstawia strukturę wyznaniową w Polsce · charakteryzuje osadnictwo wiejskie · omawia czynniki kształtujące sieć miejską · omawia płaszczyzny procesu urbanizacji · przedstawia wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie w Polsce i na świecie · opisuje fazy urbanizacji · wymienia typy aglomeracji i podaje przykłady w Polsce i na świecie	· wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji na świecie · opisuje zróżnicowanie narodowościowe wybranych krajów · omawia zróżnicowanie etniczne wybranych krajów · omawia strukturę religijną w wybranych krajach · przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce · charakteryzuje kręgi kulturowe ludności świata i wskazuje je na mapie · omawia zróżnicowanie typów wsi na przykładzie Europy · opisuje zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie · wymienia przyczyny urbanizacji wybranych regionów świata · charakteryzuje typy zespołów miejskich, podaje ich przykłady w Polsce i na świecie oraz wskazuje je na mapie · charakteryzuje obszary wiejskie na świecie · omawia zmiany funkcji współczesnych wsi	· przedstawia konsekwencje zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na wybranych przykładach · przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności na świecie · analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych · przedstawia gęstość zaludnienia obszarów miejskich na wybranych etapach urbanizacji · wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania poziomu urbanizacji na świecie · wymienia skutki urbanizacji wybranych regionów świata · podaje przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią · wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce i w Europie	· rozwoju sieci osadniczej na świecie · analizuje przyczyny i skutki urbanizacji wybranych regionów świata · przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
---	--	--	---	---

· wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych · podaje na wybranych przykładach funkcje wsi	· wymienia czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich			
III. Sektory gospodarki. Globalizacja				
Uczeń: · przedstawia podział gospodarki na sektory · wymienia funkcje poszczególnych sektorów gospodarki · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>globalizacja, indeks globalizacji</i> · wymienia płaszczyzny globalizacji	Uczeń: · omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki · opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki · wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia · wymienia kraje o najwyższym indeksie globalizacji na świecie	Uczeń: · porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie · opisuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce po 1950 r. · omawia przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej	Uczeń: · omawia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego · wykazuje zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju · analizuje skutki globalizacji na przykładzie Polski	Uczeń: · przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce · przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową i życie człowieka
IV. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo				
Uczeń: · wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa · wymienia formy użytkowania ziemi · wymienia elementy tworzące strukturę użytków rolnych · wymienia najważniejsze grupy roślin uprawnych i podaje przykłady należących do nich roślin · wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych · wymienia najważniejsze grupy zwierząt gospodarskich i podaje przykłady zwierząt należących do każdej grupy	Uczeń: · przedstawia zróżnicowanie warunków przyrodniczych produkcji rolnej na świecie · omawia formy użytkowania ziemi na świecie i w Polsce · opisuje strukturę użytków rolnych na świecie i w Polsce · omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw · przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych · przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu · wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą · omawia rozmieszczenie lasów na Ziemi	Uczeń: · wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie · porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach · opisuje warunki i rejony upraw wybranych roślin oraz ich głównych producentów · dostrzega różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym · omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie	Uczeń: · opisuje zróżnicowanie przyrodniczych warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie · omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie · omawia warunki i rejony uprawy oraz głównych producentów zbóż, roślin przemysłowych, bulwiastych i korzeniowych · omawia uprawę warzyw i owoców oraz używek na świecie · omawia czynniki gospodarcze i religijno-kulturowe wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie	Uczeń: · wyjaśnia zależność poziomu produkcji rolnej od warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na wybranych przykładach · porównuje obecny zasięg wybranych roślin uprawnych z obszarami ich pochodzenia · przedstawia tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich na świecie · uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie · rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody

· wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogłowie</i> · podaje kraje o największym pogłowie bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie · wymienia funkcje lasów · wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi · wyjaśnia, czym jest <i>wskaźnik lesistości</i> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> · podaje kraje, w których rybołówstwo odgrywa istotną rolę · wymienia najczęściej poławiane organizmy wodne	· przedstawia rozmieszczenie głównych łowisk na świecie · omawia rozmieszczenie najbardziej eksploatowanych łowisk na świecie wyjaśnia, czym jest przełowienie	· omawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie i w Polsce · przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie · opisuje wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie · omawia znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej świata	· charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie · opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata omawia wpływ rybołówstwa i akwakultury na równowagę w środowisku	dostrzega związek między wykorzystaniem zasobów biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą zachowania równowagi w ekosystemach wodnych
--	--	--	---	---

V. Przemysł

Uczeń: · wyjaśnia, czym jest <i>przemysł</i> · wymienia czynniki lokalizacji przemysłu · przedstawia działy przemysłu high-tech · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> · podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie · wymienia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne · wymienia główne surowce energetyczne i przykłady ich wykorzystania	Uczeń: · przyporządkowuje rodzaj lokalizacji przemysłu do zakładów przemysłowych · podaje cechy przemysłu tradycyjnego i jego rozmieszczenie na świecie · wymienia cechy przemysłu high-tech i jego rozmieszczenie na świecie · wymienia cechy industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji · podaje różnicę między industrializacją a reindustrializacją · omawia odnawialne źródła energii · opisuje nieodnawialne źródła energii	Uczeń: · analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na świecie · omawia stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności · porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii · omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji · podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce i wybranych krajach Europy · przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na świecie	Uczeń: · omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu · omawia znaczenie przemysłu high-tech na świecie · omawia przyczyny i przebieg reindustrializacji · omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. · omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię · opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni na świecie, w wybranych krajach i w Polsce · omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce	Uczeń: · przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu · ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności · uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, w Europie i w Polsce · przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii · analizuje wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne państwa
--	--	--	---	--

· wymienia największych na świecie producentów surowców energetycznych · wyjaśnia, na czym polega <i>bilans energetyczny</i> · podaje największych producentów energii elektrycznej · wymienia rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych · wymienia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej	· przedstawia strukturę produkcji energii na świecie · podaje zalety i wady elektrowni cieplnych i jądrowych · omawia zalety i wady wybranych elektrowni odnawialnych · wskazuje na mapie państwa posiadające elektrownie jądrowe · przedstawia wielkość produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych	· przedstawia zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. · omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej · opisuje zmiany w produkcji i w zużyciu energii elektrycznej na świecie · omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie		· uzasadnia potrzebę społecznej debaty nad decyzją dotyczącą rozwoju energetyki jądrowej w Polsce
---	---	--	--	---

VI. Usługi

Uczeń: · klasyfikuje usługi · omawia usługi podstawowe i wyspecjalizowane · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> · przedstawia podział transportu · wymienia elementy infrastruktury · wyjaśnia znaczenie terminu <i>łączność</i> · przedstawia podział łączności · wyjaśnia, czym są gospodarka oparta na wiedzy, kapitał ludzki, społeczeństwo informacyjne · wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy · wymienia największe banki świata · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel międzynarodowy</i>	Uczeń: · opisuje zróżnicowanie sektora usług na świecie · omawia etapy rozwoju usług · porównuje strukturę zatrudnienia w usługach w Polsce ze strukturą zatrudnienia w wybranych krajach · omawia czynniki rozwoju transportu · wymienia zalety i wady różnych rodzajów transportu · przedstawia rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie · wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego · omawia zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie · przedstawia zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach · podaje czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw	Uczeń: · określa stopień zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego · przedstawia rozwój sektora usług w Polsce · charakteryzuje poszczególne rodzaje transportu i ich uwarunkowania · opisuje sieć transportu na świecie · omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce · omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji komputerowej · podaje cechy gospodarki opartej na wiedzy · omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy · porównuje dostęp do internetu w gospodarstwach domowych	Uczeń: · omawia znaczenie usług w gospodarce państw · wyjaśnia znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw · przedstawia prawidłowości w zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie · opisuje rolę łączności w światowej gospodarce · omawia rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce · omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata · omawia rosnącą rolę usług finansowych na świecie · omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw	Uczeń: · formułuje wnioski na temat poziomu zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w Polsce w porównaniu z innymi krajami · przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata i w Polsce · omawia znaczenie łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata i w życiu codziennym · omawia przejawy i skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego · omawia znaczenie usług edukacyjnych i finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata
---	---	--	--	--

(<i>zagraniczny</i>), <i>eksport, import, bilans handlowy państwa</i> · podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie handlu międzynarodowego · wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej · podaje największych światowych importerów i eksporterów · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> · podaje państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów · wymienia państwa o największych wpływach z turystyki zagranicznej	· wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego · wymienia rodzaje turystyki · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</i>	w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej · omawia zróżnicowanie usług edukacyjnych na świecie · opisuje kierunki międzynarodowej wymiany towarowej · przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski · charakteryzuje główne regiony turystyczne świata	· omawia miejsce Polski w handlu międzynarodowym · opisuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać · omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną wybranych regionów świata	· omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata · omawia rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych
--	---	---	---	--

VII. Wpływ człowieka na środowisko

Uczeń: · wyjaśnia znaczenie terminu <i>antropopresja</i> · podaje przykłady zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, wynikających z działalności człowieka · wymienia filary zrównoważonego rozwoju · podaje źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka · wymienia typy smogu · wymienia gazy cieplarniane oraz główne źródła ich emisji	Uczeń: · omawia zasady i filary zrównoważonego rozwoju · podaje przyczyny występowania smogu · wymienia inne przykłady wpływu działalności człowieka na atmosferę (globalne ocieplenie, kwaśne opady, dziura ozonowa) · omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie · podaje przyczyny deficytu wody na świecie · przedstawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko · wymienia zagrożenia związane z górnictwem	Uczeń: · podaje przykłady nieracjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego · opisuje smog typu londyńskiego i smog typu fotochemicznego · omawia pozytywne i negatywne skutki budowy tam na rzekach · przedstawia wpływ płodozmianu i monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze · wyjaśnia wpływ działalności górniczej na litosferę i rzeźbę terenu · omawia wpływ kopalń na stosunki wodne	Uczeń: · omawia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze · podaje skutki występowania smogu · przedstawia przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki globalnego ocieplenia · omawia ingerencję człowieka w hydrosferę na przykładzie Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego · omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa na środowisko przyrodnicze	Uczeń: · dostrzega konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze · przedstawia przykłady rozwiązań konfliktu interesów w relacji człowiek – środowisko · proponuje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery · ocenia wpływ inwestycji hydrotechnicznych na środowisko przyrodnicze · prezentuje na dowolnym przykładzie wpływ działalności
--	--	---	--	--

· wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka · wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jakie niesie działalność rolnicza · wymienia rodzaje górnictwa · wyjaśnia znaczenie terminu <i>rekultywacja</i> · wymienia kierunki rekultywacji terenów pogórnich · wymienia zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu · wyjaśnia znaczenie terminu <i>pojemność turystyczna</i> · wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz kulturowy</i> · wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy · wyjaśnia, czym jest degradacja krajobrazu · wyjaśnia znaczenie terminu <i>rewitalizacja</i> · podaje przykłady rewitalizacji	· wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórnich · przedstawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze · wymienia cechy krajobrazu kulturowego terenów wiejskich i miast · wymienia rodzaje rewitalizacji	· opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową · wymienia pozytywne i negatywne skutki dynamicznego rozwoju turystyki · omawia degradację krajobrazu rolniczego i miejskiego · omawia przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych · opisuje rodzaje rewitalizacji i podaje przykłady	· prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze na przykładzie Polski i świata · opisuje powstawanie leja depresyjnego · omawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu · wyjaśnia wpływ transportu na warunki życia ludności · omawia wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne · podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce · omawia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej · wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego	- rolniczej na środowisko przyrodnicze · omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze · przedstawia możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju · podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie, w Polsce i w najbliższej okolicy · przedstawia przykłady działań na rzecz środowiska
---	---	---	--	--